

STYRELSEN FOR
UNDERVISNING OG KVALITET

Guide til socialtilsynet

Guide til socialtilsynet om det faglige tilsyn i behandlings- og specialundervisningstilbud.

I forbindelse med ikrafttrædelsen af lov nr. 1532 af 12. december 2023 om behandlings- og specialundervisningstilbud til børn og unge har Styrelsen for Undervisning og Kvalitet udarbejdet en guide til socialtilsynet vedr. rammerne for socialtilsynets faglige tilsyn og den indgående kvalitetsaftale, og som foregår i behandlings- og specialundervisningstilbud.

Rammerne og reglerne for tilsynet

Rammerne og reglerne for socialtilsynets faglige tilsyn med støttende indsatser i form af pædagogisk støtte og behandling, der ydes efter barnets lov og den indgåede kvalitetsaftale, og som foregår i behandlings- og specialundervisningstilbud, er fastsat i lov om behandlings- og specialundervisningstilbud til børn og unge og bekendtgørelse om specialundervisning og anden specialpædagogisk bistand og kvalitetsaftaler m.v. i behandlings- og specialundervisningstilbud og på børne- og ungehjem (fremadrettet kvalitetsaftalebekendtgørelsen). Loven kan findes [her](#), og kvalitetsaftalebekendtgørelsen kan findes [her](#).

Anvendelsesområdet for socialtilsynets tilsyn ift. behandlings- og specialundervisningstilbud til børn og unge følger af ovennævnte lovs § 12, stk. 2. Her fremgår det, at *"beliggenhedskommunen indgår aftale med socialtilsynet, jf. § 2, stk. 2, 3 og 6, i lov om socialtilsyn, om, at socialtilsynet fører fagligt tilsyn med kvaliteten af støttende indsatser i form af pædagogisk støtte og behandling, der ydes efter barnets lov og den indgåede kvalitetsaftale. Beliggenhedskommunen kan indgå aftale med socialtilsynet om, at socialtilsynet varetager tilsynsopgaver efter stk. 1 i videre omfang end efter 1. pkt."*

Det er centralt, at være opmærksom på, at skabelonen til kvalitetsaftalen format- og metodemæssigt *ikke* er 1:1 med kvalitetsmodellen på det sociale område. Det er en aftaleskabelon, som skal guide kommuner og tilbud til at leve op til reglerne. Aftaleskabelonen er dertil et understøttende værktøj til kommunerne ifm. det styrkede myndighedsansvar, der fremadrettet skal varetages.

Det er kommunerne, som skal reagere på socialtilsynenes afrapportering, såfremt man som beliggenhedskommune vurderer, at et tilbud ikke overholder den indgåede kvalitetsaftale. For kvalitetsaftaleskabelonerne skal indikatorerne opfyldes. Opfyldes de ikke, så opfyldes kriteriet ikke. Aftaleskabelonen skulle derfor gerne forenkle fremfor at komplicere.

Guiden nedenfor tager afsæt i kvalitetsaftalebekendtgørelsens §§ 28-32, men vejleder også uddybende om kvalitetsaftalen og kvalitetsvurderingen.

Aftalen mellem kommunalbestyrelsen og socialtilsynet

Kommunalbestyrelsen i behandlings- og specialundervisningstilbuddets beliggenhedskommune skal indgå aftale med regionens socialtilsyn. Aftalen skal indgås inden den 1. juli 2024.

Socialtilsynet skal føre et fagligt tilsyn med kvaliteten af de støttende indsatser i form af pædagogisk støtte og behandling, der ydes efter barnets lov og den indgåede kvalitetsaftale, jf. § 12, stk. 2, i lov om behandlings- og specialundervisningstilbud til børn og unge.

Aftalen skal som minimum indeholde følgende:

- 1) Navn på behandlings- og specialundervisningstilbuddet og stamoplysninger om tilbuddet.
- 2) Lov- og aftalegrundlag.
- 3) Ydelser, der er indgået aftale om, jf. § 29, stk. 2, herunder om tilsynet omfatter aftaler, jf. § 29, stk. 3.
- 4) Pris.
- 5) Udveksling af oplysninger mellem kommunen og socialtilsynet.
- 6) Aftaleperiode og eventuelt opsigelsesvarsel.
- 7) Parterne, underskrifter og dato for underskrifter.

Prisen for tilsynet aftales mellem beliggenhedskommunen og det enkelte socialtilsyn. Prisen kan fx afhænge af behandlings- og specialundervisningstilbuddets størrelse, antal tilsyn mm.

I forhold til udveksling af data mellem beliggenhedskommunen og socialtilsynet kan kommunen med fordel inddrage egen DPO ift. overholdelse af reglerne på området mm.

Tilsynets temaer og mulighed for tilkøb

Socialtilsynets tilsyn med kvaliteten af støttende indsatser i form af pædagogisk støtte og behandling omfatter følgende temaer i kvalitetsaftalen:

- 1) Tema 3. Elevernes selvstændighed og relationer, kriterium 5, indikatorerne 5.a. –5.b.
- 2) Tema 4. Målgrupper, metoder og resultater, kriterium 6, indikatorerne 6.a. –6.b. Der er ikke hjemmel i lovgivningen til at indhente oplysninger fra fx forældre. Indikator 6. b, kan vurderes ved at høre barn/ung/tilbud, om de er vidende om, at tilbuddet følger barnets plan eller ungeplanen i samarbejde med elev og forældre.
- 3) Tema 5. Organisation og ledelse, kriterium 7, indikatorerne 7.b. –7.c.
- 4) Tema 6. Kompetencer hos medarbejdere, der varetager pædagogisk støtte og behandling efter barnets lov, kriterium 9, indikator 9.a.
- 5) Tema 8. Fysiske rammer, kriterium 11, indikator 11.d.

6) Tema 9. Behandlings- og specialundervisningstilbuddets samarbejde med de relevante kommunale myndigheder, kriterium 13, indikatorerne 13.a. –13.b. Stk. 3.

Skabelonen til kvalitetsaftale målrettet behandlings- og specialundervisningstilbuddene guider i forhold til dette, da det er centralt, at både det kommunale undervisningsmæssige tilsyn og socialtilsynets tilsyn med de støttende indsatser har klarhed over, hvem der fører tilsyn med hvad. For oveblikkets skyld indeholder denne guide dog også temaernes, kriteriernes og indikatorernes fulde ordlyd (se nedenfor).

Kommunalbestyrelsen kan, ud over de oplyste dele af kvalitetsaftalen, indgå aftale med socialtilsynet om også at føre tilsyn med:

Tema 7. Økonomiske forhold, kriterium 10, indikatorerne 10.a. –10.c., fra kvalitetsaftalen i bilag 3.

Tilsynets form

Socialtilsynets tilsyn udføres som anmeldt og fysisk tilsynsbesøg. Hyppighed og antal aftales mellem beliggenhedskommunen og socialtilsynet

Tilsynets rapport

Socialtilsynet skal afslutte sit tilsyn med en rapport, der som minimum skal indeholde følgende:

- 1) Dato for tilsyn og høring af tilbuddet.
- 2) Relevante oplysninger om behandlings- og specialundervisningstilbuddet. Relevante oplysninger er fx faktuelle stamoplysninger.
- 3) Materiale, herunder dokumenter, observationer og interviews, der er benyttet til vurderingen af kvaliteten. Konkret skal det anføres i rapporten, hvilket datagrundlag socialtilsynet har anvendt til vurderingen, dvs. hvilke skriftlige dokumenter der er indhentet, hvad der er observeret, og hvem der er interviewet. Selve materialet skal ikke vedlægges, medmindre det er aftalt med beliggenhedskommunen.
- 4) Vurdering af de enkelte temaer og kvalitetskriterier samt bedømmelse af indikatorerne. Vurdering skal være skriftlig.
- 5) Samlet vurdering af kvaliteten af støttende indsatser i form af pædagogisk støtte og behandling efter § 29, stk. 1, herunder eventuelle kvalitetsmangler og særlige forhold eller udviklingspunkter. Stk. 2.

Når der indgås en aftale mellem beliggenhedskommunen og socialtilsynet, kan det aftales, om socialtilsynets rapport skal indeholde yderligere end de angivne minimumskrav.

Rapporten sendes til kommunalbestyrelsen i beliggenhedskommunen, som anvender denne i forbindelse med kommunens tilsyn med behandlings- og specialundervisningstilbuddet. Tilbuddet modtager en kopi af rapporten.

Efter modtagelsen af rapporten tager kommunalbestyrelsen i beliggenhedskommunen stilling til, hvilke reaktioner rapporten giver anledning til, herunder om det får betydning for

kommunalbestyrelsens godkendelse af behandlings- og specialundervisningstilbuddet, jf. § 15 i lov om behandlings- og specialundervisningstilbud for børn og unge.

Samtilsyn

Guiden forventes på sigt suppleret med guidelines ift. samtilsyn mellem de forskellige former for tilsyn på området.

Kvalitetsaftalen og kvalitetsvurdering

Nedenfor fremgår en guidende tekst, som uddyber forståelsen af kvalitetsaftalens indholdsmæssige del, og hvordan man foretager en kvalitetsvurdering. Teksten kan anvendes ift. tilsynsvurderingerne.

Tekst om kvalitetsaftalen og kvalitetsvurdering tager afsæt i Styrelsen for Undervisning og Kvalitets juridiske vejledning på området. Den findes [her](#).

Formål med kvalitetsaftalen

Formålet med kvalitetsaftalen er at fastsætte og aftale en forpligtende ramme for at sikre, at behandlings- og specialundervisningstilbuddet har den fornødne kvalitet, så eleverne får et undervisningstilbud af høj kvalitet, der lever op til kravene i folkeskoleloven, samt at undervisningen gives i meningsfuld sammenhæng med den behandlingsmæssige del på behandlings- og specialundervisningstilbuddet.

Vurderingen af, om tilbuddet har den fornødne kvalitet, foretages ud fra kvalitetsmodellen i kvalitetsaftalen. Kommunen skal ved indgåelse af kvalitetsaftale foretage en samlet vurdering af, hvorvidt tilbuddet lever op til kvalitetsaftalens temaer, herunder kvalitetskriterier og indikatorer, sammenholdt med tilbuddets målgruppes støttebehov.

Temaerne i lov om behandlings- og specialundervisningstilbud til børn og unge har underliggende kvalitetskriterier. Til hvert kvalitetskriterium er fastsat understøttende indikatorer.

I kvalitetsaftaleskabelonen i bekendtgørelsen er det fastsat, hvilke temaer, kriterier og indikatorer, socialtilsynet skal føre tilsyn med.

Den pædagogiske støtte og behandling i kvalitetsaftalen

Tema 3: Elevernes selvstændighed og relationer

Temaet indgår i kvalitetsaftalen, jf. § 10, stk. 2, nr. 3, i lov om behandlings- og specialundervisningstilbud til børn og unge.

Behandlings- og specialundervisningstilbuddet understøtter med den pædagogiske støtte og behandling, at eleven i så høj grad som muligt kan indgå i sociale meningsfulde relationer og derved i sidste ende opnå et selvstændigt liv i overensstemmelse med egne ønsker og behov.

Tilbuddets arbejde med elevernes selvstændighed skal ligeledes sigte mod, at den enkelte elev får mulighed for at vende tilbage til folkeskolen, fx i en specialskole, specialklasserække eller i det almene regi, hvor eleven kan modtage den relevante socialfaglige støtte og behandling i tilknytning til specialundervisningen i folkeskolen.

Tilbuddet understøtter muligheder for, at elever kan deltage i fritidsaktiviteter eller se muligheder i deltagelse i sådanne aktiviteter.

Kriterium 5: Behandlings- og specialundervisningstilbuddet styrker elevernes kompetencer til at indgå i hensigtsmæssige sociale relationer og opnå selvstændighed.

Indikator 5.a: Behandlings- og specialundervisningstilbuddet støtter eleverne i relationer til familie, venner, klassekammerater og deres øvrige netværk.

Indikator 5.b: Behandlings- og specialundervisningstilbuddet arbejder aktivt med at understøtte elevens personlige udvikling, herunder eventuelle muligheder for deltagelse i fritidsaktiviteter.

Tema 4: Målgrupper, metoder og resultater

Temaet indgår i kvalitetsaftalen, jf. § 10, stk. 2, nr. 4, i lov om behandlings- og specialundervisningstilbud til børn og unge.

Behandlings- og specialundervisningstilbuddet har et klart formål med den pædagogiske støtte og behandling. Tilbuddet kan redegøre for dets målgrupper i forhold til målsætninger, metoder og resultater, herunder for udvikling og trivsel.

Tilbuddets arbejde med den pædagogiske støtte og behandling sker via medinddragelse, selv- og medbestemmelse samt respekt for elevens værdighed, autonomi og integritet.

Tilbuddets viden og indsats i forhold til at sikre sundhed og trivsel skal modsvare målgruppens behov.

Brugen af barnets plan eller ungeplanen efter barnets lov og meddelelsesbogen efter folkeskoleloven skal koordineres med den virkning, at begge redskaber understøtter det fælles sigte med behandlings- og specialundervisningstilbuddet, herunder den enkelte elevs mulighed for at vende tilbage til folkeskolen, herunder specialskoler, specialklasserækker med mere, eller overgang til voksenlivet med henblik på beskæftigelse og uddannelse.

Kriterium 6: Behandlings- og specialundervisningstilbuddet arbejder med viden og metoder, der modsvarer målgruppens behov i forhold til den pædagogiske støtte og behandling og de mål, som er fastsat i barnets plan eller ungeplanen efter barnets lov.

Indikator 6.a: Behandlings- og specialundervisningstilbuddet arbejder med virksomme tilgange til og metoder for, hvordan elevernes behandlingsmæssige behov imødekommes.

Indikator 6.b: Behandlings- og specialundervisningstilbuddet følger i samarbejde med elev og forældre de fastsatte mål for den støttende indsats fra barnets plan eller ungeplanen, jf. barnets lov.

Tema 5: Organisation og ledelse (Kriterium 7 og indikator 7.b og 7.c.)

Temaet indgår i kvalitetsaftalen, § 10, stk. 2, nr. 2, i lov om behandlings- og specialundervisningstilbud til børn og unge.

Behandlings- og specialundervisningstilbuddet har en hensigtsmæssig organisering og en kompetent, ansvarlig ledelse, der kan drive et fagligt integreret tilbud, hvor både specialundervisningen og den pædagogiske støtte og behandling skal have den fornødne kvalitet. Såfremt ledelsen ikke har de nødvendige kompetencer, skal kommunen tage stilling til, om de nødvendige kompetencer kan sikres på anden vis.

Tilbuddets ledelse skal i den daglige drift have de nødvendige kompetencer til at tage ansvar for undervisningen og den pædagogiske støtte og behandling samt at anvende muligheder og opfylde krav inden for den relevante lovgivning.

Kriterium 7: Ledelsen af behandlings- og specialundervisningstilbuddet har kompetencer til at tage overordnet ansvar for organiseringen og tilrettelæggelsen af specialundervisning og anden specialpædagogisk bistand, herunder sørge for, at den enkelte elev modtager et undervisningstilbud, samt den pædagogiske støtte og behandling, der imødekommer elevens behov.

Indikator 7.b: Ledelsen har faglig viden om beføjelser og muligheder i forbindelse med sociale understøttende indsatser til den enkelte elev.

Indikator 7.c: Behandlings- og specialundervisningstilbuddet organiseres med muligheder for ekstern supervision m.v. til den pædagogiske støtte og behandling

Tema 6: Kompetencer hos medarbejdere, der varetager pædagogisk støtte og behandling efter barnets lov (kriterium 9 og indikator 9.a).

Temaet indgår i kvalitetsaftalen, jf. § 10 stk. 2, nr. 5, i lov om behandlings- og specialundervisningstilbud til børn og unge

Behandlings- og specialundervisningstilbuddets medarbejdere, der varetager den pædagogiske støtte og behandling efter barnets lov, skal have de faglige, relationelle og personlige kompetencer, der er nødvendige i forhold til: tilbuddets målsætninger, målgrupper, de metoder tilbuddet anvender samt barnets eller den unges aktuelle behov.

Medarbejderne skal fortløbende have de rette kompetencer til at imødekomme målgruppens behov for pædagogisk støtte og behandling.

Kriterium 9: Behandlings- og specialundervisningstilbuddets medarbejdere, der varetager den pædagogiske støtte og behandling efter barnets lov, har de relevante kompetencer i forhold til tilbuddets elevgruppe, målsætninger og metodiske tilgange.

Indikator 9.a: Behandlings- og specialundervisningstilbuddets medarbejdere, der varetager den pædagogiske støtte og behandling, anvender faglige tilgange og metoder, der er relevante i forhold til tilbuddets målgrupper.

Tema 8: Fysiske rammer for den pædagogiske støtte og behandling efter barnets lov (kriterium 11, indikator 11.d)

Temaet indgår i kvalitetsaftalen, jf. § 10, stk. 2, nr. 7, i lov om behandlings- og specialundervisningstilbud til børn og unge

Behandlings- og specialundervisningstilbuddet har fysiske rammer, der kan understøtte både specialundervisningen og den specialpædagogiske bistand og den pædagogiske støtte og behandling. Tilbuddets indretning og faciliteter skal dertil understøtte målgruppernes behov og formålet med indsatsen

Kriterium 11: Behandlings- og specialundervisningstilbuddet har tidssvarende fysiske rammer og faciliteter til tilbuddets målgrupper, som understøtter målgruppens læringsbehov.

Indikator 11.d: Behandlings- og specialundervisningstilbuddets fysiske rammer og indretning understøtter børnenes og de unges behov for støttende indsatser i form af pædagogisk støtte og behandling efter barnets lov, herunder mulighed for afskærmning, ro, fælles aktiviteter og bevægelse.

Tema 9: Behandlings- og specialundervisningstilbuddets samarbejde med de relevante kommunale myndigheder (kriterium 13, indikator 13. a. og 13. b)

Temaet indgår i kvalitetsaftalen, jf. § 10, stk. 2 nr. 8, i lov om behandlings- og specialundervisningstilbud til børn og unge

Behandlings- og specialundervisningstilbuddet har et samarbejde med de relevante kommunale myndigheder om at sikre et helhedsorienteret tilbud til eleven.

Samarbejdet mellem tilbuddet og beliggenhedskommunen er gensidigt forpligtende med aftaler om samarbejdet.

Tilbuddet er organiseret med aftaler for samarbejde med socialforvaltningen mv., sundhedstjenesten og tandplejen.

Kriterium 13: Behandlings- og specialundervisningstilbuddet indgår i forpligtende samarbejde med kommunen om den socialfaglige kvalitet i tilbuddet.

Indikator 13.a: Behandlings- og specialundervisningstilbuddet har en aftale med kommunen om, hvordan eleverne bliver tilknyttet de relevante kommunale myndigheder i forhold til sundhed og tandpleje.

Indikator 13.b: Behandlings- og specialundervisningstilbuddet samarbejder med socialtilsynet i forbindelse med tilsynsbesøg

Kvalitetsmodellen

Kvalitetsmodellen for vurderingen af den fornødne kvalitet omfatter:

- *Temaer*, der anvendes til vurderingen af, om et behandlings- og specialundervisningstilbud har den fornødne kvalitet. Temaerne følger af lov om behandlings- og specialundervisningstilbud til børn og unge. Det nærmere indhold af det enkelte tema er endvidere fastsat i kvalitetsaftalebekendtgørelsen.
- *Kvalitetskriterier*, der er **delmål** under temaerne, og som skal opfyldes. Kvalitetskriterierne er fastsat i kvalitetsaftalebekendtgørelsen.
- *Indikatorer*, der er indeholdt under de enkelte kvalitetskriterier, skal i denne forbindelse forstås som **understøttende** til, hvordan delmålene fra kvalitetskriterierne opfyldes i praksis. Indikatorerne skal alle være opfyldt og skal understøtte vurderingen af, hvorvidt

kvalitetskriterierne under temaerne kan anses for opfyldt. Indikatorerne er fastsat i kvalitetsaftalebekendtgørelsen.

Kvalitetsvurderingen ud fra kvalitetsmodellen er en samlet vurdering ud fra temaerne, kvalitetskriterierne og indikatorerne. I vurderingen **bedømmes**, om den enkelte indikator er opfyldt ift. den fornødne kvalitet.

Socialtilsynets vurdering af, om en indikator er opfyldt, vil for nogle indikatorer indebære, at der foretages et skøn ud fra sagens oplysninger og aftaler. For andre indikatorer vil vurderingen af, om indikatoren er opfyldt, indebære en vurdering uden fagligt skøn, hvor de fastsatte krav kan vurderes objektivt.

Af bedømmelsen af indikatorerne vil det fremgå, **hvordan** delmål i det tilhørende kvalitetskriterium opfyldes. Det vil sige, at der først skal foretages en bedømmelse af indikatoren i forhold til, om den er opfyldt. Et kvalitetskriterium samler op på de understøttende indikatorer og deres bedømmelser. Der foretages på den baggrund en vurdering af kriteriet. Der skal herefter foretages en samlet konklusion på temaet på baggrund af vurderingerne af de underliggende kvalitetskriterier.